

Oponentský posudok habilitačnej práce

Téma: „MODELOVANIE SPOTREBY POTRAVÍN NA SLOVENSKU“

Habilitantka: Ing. Renáta Benda Prokeínová, PhD.

Oponentka: doc. Ing. Daniela Hupková, PhD.

Habilitačná práca sa venuje problematike spotrebiteľského správania na trhu potravín v SR. Dopyt i spotrebu potravín ovplyvňuje celý rad faktorov, ako sú domáca i zahraničná ponuka, ceny, príjmy spotrebiteľov, ale aj substitúcia medzi jednotlivými druhmi potravín. V posledných rokoch sa z dôvodu rôznorodých sociálnych, environmentálnych, zdravotných a hospodárskych otázok zvýšil záujem o dôkladnejšie porozumenie a skúmanie charakteristík a faktorov vplyvu na spotrebu potravín u jednotlivcov a rôznych sociálnych skupín obyvateľstva. Zameranie predloženej habilitačnej práce na modelovanie spotreby potravín je neustále aktuálne a riešené ako z ekonomického, inštitucionálneho i poľnohospodárskeho kontextu.

Habilitačná práca Ing. Renáty Benda Prokeínovej PhD. na tému „Modelovanie spotreby potravín na Slovensku“ je rozpracovaná na 177 stranách a obsahuje úvod, 7 hlavných kapitol a zoznam použitej literatúry. Neobsahuje prílohy.

Prehľad literatúry je spracovaný v kapitole 1 „Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí“ v rozsahu 29 strán. Táto kapitola obsahuje relevantné názory domácich ale najmä zahraničných autorov. Habilitantka v rešerši literárnych prameňov postupovala systematicky a to od vymedzenia základných pojmov ku konfrontácii názorov rôznych autorov.

V podkapitolách kapitoly 1 sa autorka zamerala na aplikáciu dopytových funkcií a modelov diskkrétnej voľby a tým vymedzila spôsob svojho prístupu k riešeniu habilitačnej práce a poznatky autorov využíva ďalej vo vlastnom výskume. K zvýšeniu úrovne spracovanej kapitoly by prispela práca autorky s literatúrou, diskusia a prípadné vlastné závery k uvedenej problematike.

Cieľ predkladanej habilitačnej práce je stanovený a formulovaný v kapitole 2 „Cieľ práce“. Hlavný cieľ habilitačnej práce je definovaný ako „modelovanie spotrebiteľského správania orientovaného na spotrebu potravín na Slovensku“. Pre dosiahnutie hlavného cieľa autorka následne stanovila 3 parciálne ciele, ktoré sú stanovené v logickej nadväznosti. Každý parciálny cieľ je definovaný a autorka uvádza aj jednotlivé metodické prístupy aplikované pre dosiahnutie daného čiastkového cieľa. Pre jednotlivé parciálne ciele sú stanovené aj vedecké hypotézy (pre prvý parciálny cieľ 3, pre druhý jedna a tretí jedna hypotéza), ktoré sú následne testované vo vlastnej práci. U niektorých hypotéz (vzhľadom na použitie rovnakého symbolu označenia predpokladám, že ide o stanovenú hypotézu, ktorá sa bude ďalej v práci testovať) napr. pri parciálnom ciele 2 „modelom získame informácie o potenciálnych substitútoch a komplementoch v rámci jednotlivých skupín potravín z hľadiska cien“ by bolo možno vhodné použiť pojem predpoklad, výskumná otázka.

V kapitole práce „3 **Metodika práce a metódy skúmania**“ sú v jednotlivých podkapitolách vymedzené metodologické postupy a použitý materiál. Vzhľadom na rozdelenie výskumu na tri časti podľa vytýčených parciálnych cieľov práce, je aj metodický postup uvádzaný v troch na seba nadväzujúcich fázach.

Pre analýzu spotrebiteľského správania z hľadiska príjmu domácností sú využité dáta z databázy Štatistického úradu SR za obdobie rokov 2004 – 2016 a je aplikovaný Engelov model dopytu. Pre skúmanie spotrebiteľského správania z hľadiska cien je aplikovaný model AIDS/LA (Linear Approximate Almost Ideal Demand System) a dáta sú obdobne čerpané z databázy Štatistického úradu SR za obdobie rokov 2004 – 2016.

Pre identifikáciu správania sa spotrebiteľov z pohľadu preferencie k určitému typu potravinu a demografickými atribútmi bol aplikovaný logistický model (LOGIT). Tu autorka využila dáta zo Štatistiky rodinných účtov. Charakteristika vstupných premenných je uvedená v tabuľke 1.

Nosnou časťou habilitačnej práce je kapitola 4 „**Výsledky práce**“. V jej úvode autorka skúmala trend v úrovni príjmov, výdavkov u spotrebiteľov v SR za analyzované obdobie rokov 2004-2016. Ďalšie podkapitoly vlastnej práce poskytujú riešenia na základe vytýčených parciálnych cieľov práce. V podkapitole 4.1 sa autorka zameriava na modelovanie spotreby Engelovým modelom dopytu, stanovuje a interpretuje koeficienty príjmových elasticít pre rôzne skupiny potravín a sledované skupiny domácností. V podkapitole 4.2 je rozpracované modelovanie spotrebiteľského správania pre vyselektované 4 skupiny potravín. Podkapitola 4.3 sa zaoberá identifikáciou preferencií domácností u vyselektovaných skupín potravín.

Napriek tomu, že habilitačnú prácu ako celok hodnotím pozitívne, dovoľujem si habilitantke položiť niekoľko **doplňujúcich otázok**:

1. Na základe výsledkov analýzy príjmových elasticít u vybraných skupín potravín konštatujete, že agregovaná skupina potravín mäso – dokonca aj hovädzie, je menejcenným statkom. Naopak vo výsledkoch aplikovaného modelu lineárnej aproximácie AIDS/LA už konštatujete, že ide o luxusný tovar. V čom vidí autorka príčinu tejto skutočnosti?
2. Vzhľadom na úroveň výšky čistého príjmu domácností podľa ekonomickej činnosti prednostu sú zrejmé rozdiely, avšak odhadnuté hodnoty príjmových elasticít pre každú skupinu potravín boli u jednotlivých skupín domácností podobné. Ako si vysvetľujete tento fakt?

Katedra ekonomiky

3. Z hľadiska potravinovej bezpečnosti a aktuálneho spoločenského vývoja je zrejmy trend neustáleho znižovania sa podielu výdavkov na potraviny na príjmoch obyvateľstva. Pre ucelenejší pohľad na spotrebiteľské rozhodovanie na trhu potravín by bolo prínosné porovnať naše parametre s parametrami EÚ, čo by umožnilo posúdiť pozície SR či už v spotrebe a v podiele výdavkov na potraviny a prípadnú mieru rozdielov.

Predložená habilitačná práca ponúka komplexný pohľad na vývoj spotrebiteľského správania pri spotrebe potravín, oceňujem najmä náročnosť pri budovaní údajovej základne a taktiež využitie širokého spektra metód pre zhodnotenie spotreby potravín u obyvateľov SR. Predložená práca po formálnej i obsahovej stránke splňa náročné kritériá kladené na tento druh prác.

Vychádzajúc z uvedeného odporúčam prijať habilitačnú prácu k obhajobe a po úspešnom priebehu

udelit' Ing. Renáte Benda Prokeinovej, Ph.D. vedecko – pedagogický titul

- docent -

V Nitre 22.02.2019

doc. Ing. Daniela Hupková, PhD.
Katedra ekonomiky, FEM, SPU v Nitre